

Universitat Autònoma
de Barcelona

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia
Treball de Fi de Grau
Resum executiu

Títol: TEIXINT L'OMBRA ENTRE LA VIDA I LA MORT.

Un abordatge des de la visió sociològica al voltant de la mort gestacional i perinatal: entrebancs legislatius espanyols, fotografiar la mort i la importància de recordar.

Autora: Laia Ruiz Piñol

NIU: 1493271

Tutora: María Esther Fernández Mostaza

Data: 20/05/2021

Grau en: Sociologia

Hi han moltes maneres de viure (i sobreviure) a la mort d'un/a fill/a, pràcticament és impossible anotar-les totes. No obstant això, si ens centrem en l'àmbit legal espanyol, trobem pinzellades que dibuixen com s'entén i s'invisibilitza la mort gestacional i perinatal dins la societat catalana.

D'entrada, la mort és un aspecte que desallotgem del nostre dia a dia; per aquest fet existeix una incomprensió i el fet de pensar en ella ens suposa un repte contra el mateix acte de conèixer. El silenci social derivat de la mort es veu més agreujat si es posa el focus en les morts gestacionals i perinatals: com és la impossibilitat de registrar al nonat en el Registre Civil Espanyol i per tant, en el Llibre de Família. Pels efectes civils, només es considerava la vida de l'infant una vegada havia viscut més de vint-i-quatre hores després del despreniment del si matern i si tenia una figura humana (art 30 CCEsp). Un aspecte rellevant és la promulgació d'aquest codi, ja que data de l'any 1889 i venia del decret romà, especificant la importància dels signes humans que mostrava el nadó al néixer (Florensa i Tomàs, C. 2012:8). A causa d'això, el curs dels aspectes legals es topen amb la Reforma Amanda: aquesta va aparèixer de la mà d'un matrimoni que va patir una mort gestacional i l'única manera que van tenir de fer constar la vida de la seva filla era en el Lligall de criatures abortives, deshumanitzant-la. La modificació desitjada no va ser total, es va aprovar parcialment el 21 de juliol de 2011: l'individu segueix adquirint drets humans i capacitat jurídica només després del seu naixement i si li acompanya la vida. No obstant això, aquest aspecte actualment es troba en un bloqueig administratiu: en un mateix registre pot haver-hi progenitors que han pogut registrar a l'infant i d'altres no, ja que depèn del funcionari amb el qual topin, si ho permet o ho rebutja.

És per aquest motiu que el nomenament d'un/a fill/a esdevé un paper valuós: si no consta legalment com a tal, alguns progenitors exploren nous rituals que es desmarquen de l'ideal social que en tenim d'aquests. Una bona mostra d'això és la fotografia post mortem. La sociologia i la fotografia són dos horitzons que, encara que a primera vista semblin camins diferents, porten com a bandera l'encaixament del context social: la fotografia té una extraordinària capacitat de tallar la realitat en mil·lèsimes de segon, i la sèrie de continguts culturals subjectes poden ser analitzats per la sociologia (Suárez, H. J. 2017:30). Així doncs, la qüestió principal es desencadena de la següent manera: *existeix un encreuament entre l'obstacle de registrar al/la fill/a al Registre Civil Espanyol i escollir la fotografia post mortem com a ritual per donar lloc a l'absent?*

Estirant aquest fil, observem que amb els altres duels existeixen rituals socials que donen identitat a l'absent, però amb el duel gestacional i perinatal sembla que no hagi succeït res. Per tant, en aquest tipus de mort tot es centra en la projecció i tot el que ho faci real alleuja el dolor, com la importància que recau en els rituals. Així doncs, la fotografia post mortem pot ser considerada com un vehicle clau per a la ritualització. Tanmateix, dins del context català pot arribar a sobtar la idea de fotografiar a una persona morta, però n'és un bon exemple d'aquesta acció el cas de Mèxic, on l'alta mortalitat infantil en els segles XIX i XX va desencadenar la necessitat de retratar als infants. Això el que permetia era crear un record i reforçar la identitat dins de la família, donant lloc al nonat. Convé ressaltar que la fotografia contribueix a la construcció de la realitat, dels esquemes culturals i el sentit, reproduint fidelment la realitat i transmeten un llenguatge sense codi ni sintaxi.

En conclusió, l'estreta relació amb l'aspecte legal espanyol que nega la vida del nonat i la recerca de rituals per tal de recordar-lo tracen els tres vocables elementals de l'escrit: si la cultura catalana és profundament negadora a l'hora de digerir la mort, existeix una barrera a l'hora de modificar el pensament sobre ella. Aquí és on entra el verb recordar, l'entorn busca rituals perquè la col·lectivitat ho reconegui, recordant a l'infant amb un nom o una imatge. Aleshores, el vincle entre els 3 mots (*nom*, *imatge* i el verb *recordar*) es veu reflectit de manera òptima una vegada es fa un repàs exhaustiu de les diferents esferes que entren en joc: fins que l'acceptació social no sigui l'ingredient fonamental que abraci el duel gestacional i perinatal, la negació per part de la societat seguirà regnant en les estructures socials.

Referències bibliogràfiques

- ❖ Álvarez, M; Claramunt, M.A; Carrascosa, L; Silvente, C. (2011) *Las Voces Olvidadas. Pérdidas gestacionales tempranas*. Tenerife: Editorial OB STARE.
- ❖ Bauman, Zygmunt. (2014) *Mortalidad, inmortalidad y otras estrategias de vida*. Madrid: Ediciones sequitur.
- ❖ Berger, Peter. L, Luckmann, Thomas. (2015) *La construcción social de la realidad*. Madrid, España: Amorrortu Editores.
- ❖ Código Civil (2020) *Artículo 30 del Código Civil*. Lloc web: <https://www.conceptosjuridicos.com/codigo-civil-articulo-29/>
- ❖ Florensa i Tomàs, C. (2012) *La modificación del criterio de adquisición de la personalidad civil: un análisis desde el derecho civil catalán*. InDret, Revista para el Análisis del Derecho.
- ❖ Suárez, H. J. (2017) *Cómo descifrar sociológicamente una fotografía. Elementos teórico-metodológicos*. México: Universidad Nacional Autónoma de México.